

Polaraktualiteter

Nr 129 • September 2005

Grupp till Kinnvika

Ett stort antal forskningsprojekt ska initieras i Arktis under internationella polaråret 2007/08 (IPY). En finsk-svensk-norsk forskargrupp med åtta deltagare har nu rest till Svalbard för att bl.a. undersöka möjligheten att återöppna forskningsstationen Kinnvika för forskning under IPY. Kinnvika byggdes genom ett svensk-norsk-schweiziskt samarbete under det internationella geofysiska året 1957.

Kinnvika ligger ca 100 mil från den geografiska Nordpolen på Nordaustlandet. Sedan 1958 har stationen inte använts för forskning (dock har den hyst några övervintrare) men det mycket torra klimatet har bevarat husen väl.

Gruppen ska göra en förundersökning och en bedömning av kostnaderna för att renovera stationen. Den relativa närheten till den moderna forskningsbyn Ny Ålesund på västra Svalbard kan underlätta nya projekt i Kinnvika.

Projektets styrgrupp har medlemmar från universitet och forskningsinstitut i samtliga nordiska länder, men projektet har också rönt stort internationellt intresse – totalt ingår 77 forskare från 15 länder i det IPY-förslag som presenterats. Expeditionen finansieras av Nordiska forskningsrådet.

De forskare som deltar i expeditionen kommer från Uppsala universitet, Kungliga vetenskapsakademien, Norsk Polarinstitut, finska Havsforskningsinstitutet, finska Antarctic Research Logistics och Arctic Centre i Rovaniemi, som leder projektet.

Mer information finns på följande webb-adresser:

www.arcticcentre.org/kinnvika

www.eld.geo.uu.se/IPY/

www.kinnvika.net (inom kort)

Beringia-nytt

Expeditionens tredje och sista etapp pågår som bäst. Vad har hänt hittills?

Etapp 1: Första etappen gick med isbrytaren Oden över Atlanten, söder om Island och Grönland, västerut genom Nordvästpassagen och kanadensiska Arktis till Barrow, Alaska. Ombord fanns forskningsprojekt inom bl.a. analytisk kemi (se nästa sida), biogeokemi, zoökologi och miljötoxikologi.

Etapp 2A & B: Dessa etapper innehöll marin och landbaserad forskning i både Ryssland och USA, och en hel del komplicerad logistik. Efter en rotation i Barrow 30 juli, där forskarna från etapp 1 byttes ut, fortsatte Oden mot ryska farvatten. Där anslöt tio landbaserade forskargrupper efterhand. Dimman låg tät under många dagar, så en av de grupper som skulle ha kommit ombord gjorde inte det förrän Oden tullade ut ur Ryssland. Gruppen levde i fält under nästan två veckor och missade tyvärr Wrangels ö. De marina forskarna arbetade med CTD och radar vid några stationer samt under gång, medan de landbaserade forskarna gavs möjligheter till arbete vid åtta forskningssajter i Ryssland och fem i Alaska. Isbrytaren Oden återkom till Barrow 18 augusti för nästa rotation, som omfattade de allra flesta forskarna samt Odens besättning. Transporter till och från Barrow företogs med ett chartrat Herkulesplan från flygflottiljen i Sätenäs.

Etapp 2C (Kamtjatka och Tjukotka): Under ca fyra veckor i juli-augusti arbetade åtta landbaserade projekt på nio forskningssajter på de stora ryska halvöarna i Beringiaområdet. Dåligt väder lyckades inte förstöra forskningen men dock en del kläder. Myggen var inte heller nådiga, men forskarna var nöjda.

Etapp 2D (Alaska): Forskningen kring flyttfåglar i Yukondeltat pågår för fullt. Under augusti och september samarbetar svenska, holländska och amerikanska grupper i detta våtmarksområde. De gemensamma forskningsmålen är ta reda på hur flyttfåglar navigerar och disponerar energi under extrema långflygningar.

Etapp 3: Den svenska isbrytaren Oden går nu under några veckor tillsammans med amerikanska Healy över Nordpolen. Samarbete finns mellan både forskare och isbrytarexpertis ombord på fartygen men forskningsprogrammen skiljer sig åt. På webbplatsen www.odu.edu/sci/oceanography/hotrax/index_leg2.htm publicerar Healy sina rapporter. På www.sailwx.info/shiptrack/shipposition.phtml?call=SMLQ kan man följa Oden och Healy på kartan dag för dag. Rapporter och bilder publiceras kontinuerligt på webbplatsen www.polar.se/beringia2005.

Ozonnedbrytande ämnen i ishav

Under etapp 1 av Beringia 2005 mätte en svensk forskargrupp halterna av naturliga ozonnedbrytare i ytvatten och i luft. Ozonnedbrytarna produceras av alger och bakterier och deras funktion är densamma som freonernas.

–När vi passerade helt istäckt vatten var halterna av ozonnedbrytare tre gånger så höga som i öppet kallt vatten, säger Katarina Abrahamsson, professor i analytisk kemi vid Chalmers tekniska högskola.

Just nu deltar Katarina och hennes grupp i etapp 3 av Beringia 2005 där de ska försöka ta reda på vilka arter som producerar dessa ämnen och i vilken hastighet de gör det.

ICARP II

10–12 november hålls ICARP II (Second International Conference on Arctic Research Planning) i Köpenhamn. ICARP II organiseras av IASC (International Arctic Science Committee) och lokal värd är Dansk Polarcenter.

Resultatet av ICARP II kommer att komplettera pågående och planerade vetenskapliga program och initiativ, och ska vägleda det internationella samarbetet i Arktis under de kommande 10–15 åren.

ICARP kommer att samla forskare, policyexperter, urinvånare, vetenskapliga ledare och finansierare samt landägare. Särskild vikt ska läggas vid problem, prioriteringar och frågeställningar som tas upp av dem som lever i eller i närheten av Arktis.

Evenemangstips

Geologins dag...

...är ett nationellt arrangemang som i år infaller 9-10 september. Polarforskningssekretariatet kommer att vara på plats i Geohuset vid Stockholms universitet. Program finns på www.geologinsdag.nu. Välkomna!

Forskarnas kväll...

...infaller fredag 23 september, på initiativ av EU-kommissionen. I Sverige samordnar EU/FoU-rådet kvällen. På hemsidan www.eufou.se finns program för stora delar av Sverige, från Lund till Haparanda. Polarforskningssekretariatet deltar i arrangemanget "Utbrott" på LAVA, Kulturhuset i Stockholm.

Det allra vitaste...

...är en film och en föreställning om en resa till Arktis, som gästspelar på Moderna Dansteatern i Stockholm 27 september–2 oktober. Efva Lilja är upphovskvinna till filmen och koreografin som skapades under expeditionen Arctic Ocean 2002.

Forskartorgetts scen...

...kommer även i år att stå på Bok- och Biblioteksmässan i Göteborg 29 september–2 oktober. Det blir mängder av föreläsningar om allehanda vetenskapliga ämnen. Polarforskningssekretariatet representeras av två konstnärer som deltagit i Beringia 2005: Fredag 30 september berättar poeten Rose-Marie Huvva om sina upplevelser under etapp 2C och lördag 1 oktober finns författaren Majgull Axelsson från etapp 1 på plats.

Ymer 80

Stiftelsen Ymer-80, som främjar vetenskaplig, företrädesvis svensk, polarforskning, kommer att dela ut stipendier i februari 2005. Preliminärt står 140 000 kronor till förfogande för utdelning. Stipendier utdelas för naturvetenskaplig forskning som berör arktiska och antarktiska områden, dock ej i Skandinavien eller på Island.

Ansökan ska vara inne senast 5 december. Mer information ges av Magnus Haglund, som nås på e-post margo.magnus@bredband.net eller på nedanstående adress:

Stiftelsen Ymer-80
c/o Haglund
Ringstedtskatan 33
164 48 Kista

Snowchange

Snowchange 2005 (Workshop on Indigenous and Local Observations of Ecological and Climate Change) 28-30 september, Anchorage, Alaska, USA. Syftet med workshopen är att släppa fram invånarnas röster i klimatförändringarnas Arktis.

Läs mer på www.snowchange.org

•••
Polaraktualiteter utges av Polarforskningssekretariatet och distribueras gratis. Kontakta oss om du vill ha fler exemplar, information eller ändra prenumerationssätt. Citera oss gärna, men ange källan!

Ansvarig utgivare: Anders Karlqvist
Redaktör: Sofia Rickberg
e-post: polaraktualiteter@polar.se

Polarforskningssekretariatet
Box 50003, 104 05 Stockholm
tel: 08-673 96 00
fax: 08-15 20 57
www.polar.se